

ФАКУЛТЕТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ И ХРАНА - СКОПЈЕ

Предмет: Аграрна политика; 3+2+2; 6 (шест) кредити

***СУБЈЕКТИ (НОСИТЕЛИ) НА
АГРАРНАТА ПОЛИТИКА***

***Цели, мерки и инструменти на
аграрната политика***

Проф. д-р Драги Димитриевски

Мотивација

- ▶ ***Носители (субјекти) на аграрната политика***
- ▶ ***Уставно-правно уредување на државата***
 - ▶ Законодавна власт – Собрание
 - ▶ Извршна власт – Влада
 - ▶ Министерство
 - ▶ Останати органи на државната управа
- ▶ ***Лобирање во земјоделството***
- ▶ ***Цели на земјоделската политика***
- ▶ ***Мерки и инструменти на земјоделската политика***

Субјекти (носители) на земјоделската политика

- ▶ ***Носители или субјекти на земјоделската политика се институции (пред сè државни), кои:***
 - ▶ Го планираат и насочуваат развојот на земјоделството;
 - ▶ Планираат и спроведуваат мерки и инструменти на земјоделската политика;
 - ▶ Креираат и обезбедуваат буџет за спроведување на мерките и инструментите
 - ▶ Подготвуваат и донесуваат правни документи (закони и подзаконски акти), за уредување на земјоделството и земјоделските политики;
 - ▶ Ги анализираат состојбите во земјоделството и преземаат активности за зачувување или подобрување на состојбите;
 - ▶ Вршат контрола на спроведување на политиките во земјоделството;
 - ▶ Претставуваат место за демократски дијалог со производителите и субјектите од областа на земјоделството

Уставно-правно уредување на државата

- ▶ **Поделба на власта на законодавна, извршна и судска**
- ▶ **Законодавна власт - Собрание**
 - ▶ Претставнички орган на граѓаните
 - ▶ Носител на законодавната власт
 - ▶ Го сочинуваат 120-140 пратеници избрани на општи, непосредни и слободни избори со тајно гласање
 - ▶ Извршува:
 - ▶ Донесува и менува Устав
 - ▶ Донесува закони и дава нивно автентично толкување
 - ▶ Утврдува јавни давачки
 - ▶ Донесува републички буџет и завршна сметка на буџетот
 - ▶ Избира Влада
 - ▶ ...

Уставно-правно уредување на државата

▶ **Извршна власт - Влада**

- ▶ Носител на извршната власт
- ▶ Ја сочинуваат претседател и министри
 - ▶ Министер за земјоделство шумарство и водостопанство
- ▶ Извршува:
 - ▶ Предлага до Собранието: закони, републички буџет и други прописи што ги донесува Собранието
 - ▶ донесува уредби и други прописи за извршување на законите;
 - ▶ дава мислење за предлозите на закони и други прописи кои на Собранието му ги поднесуваат други овластени предлагачи;
 - ▶ ...
 - ▶ Ја утврдува развојната и економска политика (според Законот за влада)

Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство - МЗШВ

- ▶ ***Орган за планирање и водење на земјоделската политика***
 - ▶ ***Ги врши работите што се однесуваат на:***
 - ▶ Земјоделството, шумарството и водостопанството;
 - ▶ Користењето на земјоделското земјиште, шумите и другите природни богатства;
 - ▶ Ловот и риболовот;
 - ▶ Заштитата на растенијата од болести и штетници;
 - ▶ Спроведување на политиката во областа на безбедноста на храна и храната за животни и ветеринарното здравство;
 - ▶ Следењето и проучувањето на состојбите со водите, одржувањето и подобрувањето на режимот на водите;
 - ▶ Хидромелиоративните системи
 - ▶ Хидролошките и агрометеоролошките мерења, како и противградобијната заштита;
 - ▶ Проучувањето и истражувањето на метеоролошките, појави и процеси;
 - ▶ Надзорот од негова надлежност и
 - ▶ врши други работи утврдени со закон.
-

Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство - МЗШВ

► ***Органи во состав на Министерството се:***

- Управа за водостопанство;
- Фитосанитарна управа
- Државна фитосанитарна лабораторија
- Управата за семе и саден материјал;
- Државниот инспекторат за земјоделство;
- Државниот инспекторат за шумарство и ловство
- Управата за хидрометеоролошки работи (со својство на правно лице);

Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство - МЗШВ

- ▶ ***Организациони единици на МЗШВ***

- ▶ www.mzsv.gov.mk

АГЕНЦИЈА ЗА ФИНАНСИСКА ПОДДРШКА ВО ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО И РУРАЛНИОТ РАЗВОЈ - АФПЗРР

- **Орган за спроведување на мерките на земјоделската политика**
 - **Агенцијата е надлежна за:**
 - извршување на мерките за директните плаќања во земјоделството,
 - интервенции на пазарот на земјоделски производи,
 - имплементација на производните квоти,
 - извршување на мерките за рурален развој,
 - реализација на средствата од претпристапната помош на Европска унија за рурален развој,
 - спроведување на мерките на државна помош во земјоделството и
 - вршење на други работи утврдени со закон
-

Агенцијата за поттикнување на развојот на земјоделството (АПРЗ)

- **Орган кој овозможува трансфер на знаења и информации, како и нивна имплементација кај земјоделските стопанства;**
- **Дејствува во насока на подобрување на квалитетот и квантитетот на земјоделското производство со економска оправданост;**
- **Советодавните услуги се дизајнираат да обезбедат:**
 - практична примена на научните и техничките сознанија насочени според потребите на пазарот;
 - јакнење и соработка на земјоделските здруженија;
 - поддршка во спроведувањето на владините програми и мерки наменети за индивидуалниот земјоделски сектор (семејните земјоделски стопанства);
 - воспоставување и примена на информативни системи во функција на подобрување на следливоста на земјоделските активности и
 - размена на информации со чинителите во агрокомплексот.

Субјекти за лобирање во земјоделството

- **Субјекти за лобирање во земјоделството се институции, кои припаѓаат на т.н. невладин сектор кои:**
 - Воспоставуваат системи за лобирање и застапување на интересите на земјоделските производители и други асоцијации (компаниии, задруги...)
 - Се залагаат за решавањето на проблемите со развојот на руралните средини и селата
 - Соработуваат во креирањето на политики и стратегии за земјоделство,
 - Учествуваат во подготовки и донесување на програмите за финансиски поддршки, рурален развој, ИПАРД програмата, и останати политики во земјоделството;
 - Соработуваат со субјектите во земјоделството во земјата и надвор од неа;
- **Позначајни субјекти:**
 - Национална федерација на фармери - НФФ
 - Македонска асоцијација на земјоделски задруги – МАЗЗ
 - Сојуз на земјоделци

➤ ...

Анализа на проблеми во земјоделството

- ▶ ***Во пракса земјоделската политика останува на решавање на проблемот на доходот на земјоделците.***
- ▶ ***Различни патишта:***
 - ▶ Протекционизам (ценовни поддршки).
 - ▶ Буџетски поддршки на доходот
 - ▶ Прилагодувачки поддршки (подигнување на конкурентноста).
- ▶ ***Новите општествени барања водат до нови форми на поддршки за проблемот на:***
 - ▶ Селото, безбедноста на храната, околина.

Цели на земјоделската политика

- ▶ *Проблемите ги определува државата преку целите на аграрната политика. Се определува проблемот, кој се сака да се реши.*
- ▶ *Целите придонесуваат кон зачувување или промена на одредена состојба.*
- ▶ *Целите се запишани во закони, стратегии, програми, разни документи, и др..*
- ▶ *Модерното општество е плурализам на интереси, носители на одлуки и цели. Целта сама по себе не е рационална (одраз е на општествениот консензус за тоа што е проблем), но дава услови за рационално (ефикасно) делување на државата.*
- ▶ *Рационалниот систем на цели се однесува со јасна и недвосмислена одредена содржина на цели:*
 - ▶ Целите се остварливи, распределени во поединечни поглавја и меѓу себе поврзани и урамнотежени. Мораме да се согласиме со “ограничената рационалност”.
 - ▶ Во пракса тешко настанува конзистентен систем на цели.

Цели на земјоделската политика

- ▶ ***Рационалниот систем на цели се однесува со јасна и недвосмислена одредена содржина на цели:***
 - ▶ Целите се остварливи, распределени во поединечни поглавја и меѓу себе поврзани и урамнотежени. Мораме да се согласиме со “ограничената рационалност”.
 - ▶ МУДРО (Мерливи, Усогласени, Дефинирани, Рационални, Остварливи)
 - ▶ Во пракса тешко настанува конзистентен систем на цели.

Одредување цели на политиката

- **Целите на аграрните политики кај повеќето држави се споредливи: споредување со економската причина**

Економска причина

1. Проблем на приходот
2. Циклични движења на цените на пазарот
3. Проб.на прих. / пазарна премоќ
4. Политичка цел
5. Политичка цел/екстерналии
6. Екстерналии
7. Екстерналии / Политичка цел

Цел

1. поддршки и стабилизација на земјоделскиот приход
2. Стабилизирање на земј.цени
3. “Правични” цени за потрошувачите
4. Безбедност на храната
5. Развој на селото и зачувување на земјоделските семејства
6. Заштита за животната средина
7. Мултифункционалност на земјоделството

Цели на земјоделската политика на РМ

- ▶ **Цели на аграрната политика на РМ**
- ▶ **Целите се дефинирани во Законот за земјоделство и рурален развој (ЗЗРР)**
- ▶ **Целите на националната земјоделската политика на Република Македонија се насочени кон:**
 - ▶ обезбедување на стабилно производство на квалитетна и поевтина храна и обезбедување на населението со доволни количини храна,
 - ▶ зголемување на конкурентната способност на земјоделството,
 - ▶ обезбедување на стабилно ниво на доход на земјоделското стопанство,
 - ▶ одржлив развој на руралните подрачја и
 - ▶ оптимално искористување на природните ресурси со почитување на начелата за заштита на природата и животната средина.
- ▶ **Целите не се разликуваат од целите на CAP**

Мерки и инструменти на земјоделската политика

- ▶ *Со мерките и инструментите на аграрната политика, носителите на одлучување ги извршуваат донесените цели на аграрната политика*
- ▶ *Земјоделството е стопанска област со најголем број и разноврстни мерки и инструменти.*
- ▶ *Проблем на поделба на мерките*
 - ▶ Според начинот на ефектот?
 - ▶ Според програмите (вообичаено)?

Поделба на мерките на земјоделската политика

Груба теоретска поделба на поддршките според гледање на решавање на проблемот на доходот

▶ ***Пазарно-ценовни поддршки:***

- ▶ Мерки кои го менуваат нивото (креваат) на цените и со тоа ги поддржуваат, односно ги стабилизираат приходите

▶ ***Буџетски поддршки***

▶ Непосредни плаќања

- ▶ Буџетски поддршки, кои непосредно влијаат на доходот и посредно влијаат на пазарите

▶ Посредни буџетски поддршки:

- ▶ Посредно го поддржуваат доходот и не влијаат на делувањето на пазарите

▶ Општи услуги за земјоделството

- ▶ Надоместоци за услугите, кои земјоделството не може да ги покрие во целост

Одлучување за земјоделската политика

- ▶ *Решенијата не секогаш одговараат идеално на потребите. Најчесто се постигнува компромис меѓу сите инволвирани страни. Избраното решение може да биде едно, или пак комбинација од повеќе решенија.*
- ▶ *Решенија се усвојуваат во политичките процеси.*
- ▶ *Процесот на одлучување треба да биде отворен и да им дава простор за одговорност на заинтересираните страни со цел тие да ги искажат своите идеи на прифатливост.*

Извршување на политиката

- ▶ *Протоколи*
- ▶ *Конзистентност*
- ▶ *Едноставност*
- ▶ *Трошковен аспект на извршувањето*

